

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практикум з української мови
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(цифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.01 Українська мова і література)
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: українська мова і література
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми
Р. Мельникова – доц. Мельникова Р.М.

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету
І. Б. Циганок – доц. Циганок І.Б.

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української мови і літератури
протокол № 7 від 20.12.2018р.

Завідувач кафедри
А. О. Колесников – проф. Колесников А.О.

Розробник програми: Мельникова Р.М., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української мови і літератури
Ізмаїльського державного гуманітарного
університету

Рецензент програми: Топчий Л.М., кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови і літератури
Ізмаїльського державного гуманітарного
університету

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
Модулів: 2	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	48	12
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	Лабораторні заняття:	
Семестр: 4	Семінарські заняття:	
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 4		
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік		
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є орфограми та правила їх передачі відповідно до фонетичного, морфологічного, традиційного та диференціюючого принципів українського правопису; пунктограми та правила їх передачі відповідно до українського правопису.

Метою вивчення дисципліни є вдосконалення орфографічної та пунктуаційної грамотності студентів для поліпшення володіння ними державною мовою.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння спеціальними компетентностями, сформованими при опануванні курсів «Українська мова та основи академічного письма», «Сучасна українська літературна мова» тощо.

Міждисциплінарні зв'язки сучасна українська літературна мова, культура мови, стилістика.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання.

Знати: поняття про графіку та орфографію, їх принципи; український алфавіт, загальні питання правопису; усі формулювання правил української орфографії у зв'язку з фонетикою, морфемікою, морфологією української мови; поняття про пунктуацію, пунктограму, систему розділових знаків, усі формулювання правил української пунктуації у зв'язку з синтаксисом української мови;

Уміти : диференціювати принципи українського правопису і відповідно до них – орфографічні правила; застосовувати практично вивчені правописні

визначення за аналогією, а також винятки із правил; давати детальний коментар орфографічним правилам, диференціювати, вимовляти, характеризувати звуки мови; коментувати зміни звуків у потоці мовлення, правопис орфограм тощо; диференціювати принципи української пунктуації і відповідно до них – пунктуаційні правила; застосовувати практично вивчені правописні визначення за аналогією, а також винятки із правил; давати детальний коментар правилам постановки розділових знаків у простих реченнях неускладненої та ускладненої структур, складних реченнях тощо.

Комунікація: використовувати набуті знання в ході ведення дискусій з проблемних питань означеної наукової сфери; бути підготовленим для фахової комунікації із представниками наукових кіл.

Автономність та відповідальність: творчо виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання означеної проблематики, виявляти самостійність у науковій роботі, бути відповідальним щодо постійного дотримання правил академічної доброчесності.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Фонетика як розділ мовознавчої науки.	2	-	2	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	5
2.	Орфоепічні норми сучасної української літературної мови.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	5
3.	Фонетичні процеси, що відбуваються в словах української мови.	4	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
4.	Милозвучність української мови.	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
5.	Орфографічні норми сучасної української літературної мови.	4	-	4	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	5
6.	Написання префіксів.	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
7.	Написання суфіксів.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
8.	Написання власних назв.	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
9.	Будова слова і правопис.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	5
10.	Морфологія. Загальна характеристика змінюваних іменних частин мови.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
11.	Іменні частини мови.	2	-	2	-	-	-	6	-	-	2	-	-	-	6
12.	Дієслово та його форми. Загальна	2	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	8

	характеристика дієслівних форм.														
13.	Незмінювані частини мови. Загальна характеристика незмінюваних частин мови.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
14.	Службові частини мови та вигук.	4	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	6
15.	Просте речення.	4	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
16.	Однорідні члени речення.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
17.	Відокремлені члени речення.	2	-	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	5
18.	Слова, синтаксично не пов'язані з членами речення.	2	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	5
19.	Загальна характеристика складних речень.	4	-	4	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	8
20.	Пряма мова. Цитати.	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	5
Проміжний контроль								4							
Разом:		48		48				72			12				108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Фонетика. Орфоепія. Графіка. Загальні питання правопису.

Тема 1. Фонетика як розділ мовознавчої науки. Звуковий склад українського літературного мовлення. Поняття про звуки мовлення, голосні і приголосні звуки. Писемне мовлення. Поняття про букву. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв.

Тема 2. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови. Орфоепія як розділ мовознавства. Вимова голосних звуків. Вимова приголосних звуків. Вимова деяких звукосполучень приголосних. Деякі норми щодо наголошення слів.

Тема 3-7. Фонетичні процеси, що відбуваються в словах української мови. Чергування голосних звуків (е//и, е//о після шиплячих та й, і//інші голосні). Чергування приголосних. Зміни приголосних при додаванні суфіксів –ськ-(ий), -ств- (о). Уподібнення приголосних за місцем творення. Спрощення в групах приголосних. Подвоєння букв на позначення подовження приголосних і збігу приголосних звуків.

Тема 8. Милозвучність української мови. Основні закони милозвучності української мови. Фонетичні засоби милозвучності мови. Деякі художні засоби милозвучності української мови.

Тема 9. Орфографічні норми сучасної української літературної мови. Орфографія як розділ мовознавчої дисципліни. Основні поняття орфографії: орфограма, орфографічне правило, принципи української орфографії. М'які приголосні звуки, позначення м'якості на письмі. Вживання м'якого знака. Вживання апострофа. М'який знак і апостроф в іншомовних словах.

Тема 10. Написання префіксів. Ненаголошені е та и в префіксах. Правопис і та и у префіксах українських слів. Вимова і правопис префіксів, що закінчуються на приголосний.

Тема 11. Написання суфіксів. Вживання м'якого знака в суфіксах –аль-, -тель-, -ість-, -ець-, -альник-, -ильник-, -івальник-, -иськ-, -іськ-, -ськ-, -зьк-, -цьк-, -оньк-, -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-. Подвоєні букви на позначення подовжених приголосних звуків між буквами, що позначають голосні звуки, та букви, що позначають подвоєні звуки у наголошених прикметникових суфіксах –енн-, -анн-, -янн- із значенням збільшеної чи неможливої ознаки, у словах старослов'янського походження. Вживання суфіксів із зменшено-пестливим значенням: -ичок-, -ичк-, -ячк-, -очок-, -ечок-(-єчок-), -ечк- (-єчк-). Написання суфіксів –ив-, -єв-(-єв-), -ов-, -уват-, -юват-, -овит-, -ува-, -юва-, -ова-.

Тема 12. Написання власних назв. Вживання великої букви. Передача російських власних назв українською мовою. Творення і правопис імен по батькові.

Тема 13-15. Будова слова і правопис. Прості, складні і складені слова. Принципи правопису значущих частин слова. Творення і правопис складних слів. Правопис слів із частинами напів- і пів-. Правопис складноскорочених слів і графічних скорочень.

Морфологія. Орфографія. Синтаксис. Пунктуація.

Тема 1. Загальна характеристика змінюваних іменних частин мови. Іменник. Поділ іменників на відміни та групи. Відмінкові закінчення іменників. Правопис і та и в закінченнях іменників. Закінчення іменників II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини. Закінчення іменників II відміни в родовому відмінку множини. Правопис іменників III відміни в орудному відмінку однини.

Тема 2. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Правопис и та і в закінченнях прикметників. Інші особливості правопису відмінкових закінчень прикметників. Творення і правопис вищого ступеня порівняння прикметників. Творення і правопис присвійних прикметників.

Тема 3. Числівник. Правопис відмінкових форм числівників. Правопис складних числівників і відчислівникових складних слів. Зв'язок числівників з іменниками.

Тема 4. Займенник. Відмінювання і правопис займенників. Вживання займенників.

Тема 5. Дієслово та його форми. Загальна характеристика дієслівних форм. Визначення дієвідміни дієслова за його неозначеною формою. Правопис закінчень дієслів у теперішньому і простому майбутньому часах. Чергування приголосних у дієсловах.

Тема 6. Незмінювані частини мови. Загальна характеристика незмінюваних частин мови. Прислівник. Правопис прислівників, утворених від прикметників. Правопис прислівників, утворених поєднанням прийменника з іменником. Правопис прислівників, утворених від числівника та прислівників. Правопис складних і складених прислівників. Правопис і та и в кінці прислівників.

Тема 7-8. Службові частини мови та вигук. Правопис прийменників. Розрізнення прийменників і префіксів. Вживання прийменників. Правопис

сполучників. Розрізнення сполучників та інших частин мови. Правопис часток. Правопис не з іменними частинами мови та прислівником. Правопис не з дієсловом. Правопис вигуків.

Тема 9. Просте речення. Тире в простому неускладненому реченні. Розділові знаки між групою підмета і групою присудка. Розділові знаки при непоширених прикладках. Зв'язок між словами і коми в простому реченні.

Тема 10. Однорідні члени речення. Поняття про однорідні члени речення. Розділові знаки між однорідними членами речення. Узагальнюючі слова і розділові знаки при них.

Тема 11-12. Відокремлені члени речення. Відокремлені уточнюючі члени речення. Відокремлення додатків, обставин, означення. Відокремлення прикладок.

Тема 13. Слова, синтаксично не пов'язані з членами речення. Звертання. Вставні слова і речення. Вставлені слова і речення. Слова-речення та вигуки.

Тема 14. Загальна характеристика складних речень. Кома в складносурядному і складнопідрядному реченнях. Порівняльні звороти. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні.

Тема 15. Пряма мова і цитати. Пряма мова і розділові знаки при ній. Передача прямої мови непрямою. Цитати.

5.2. Тематика практичних занять.

Тема 1. Фонетика як розділ мовознавчої науки.

Тема 2. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови.

Тема 3. Фонетичні процеси, що відбуваються в словах української мови.

Тема 4. Милозвучність української мови.

Тема 5. Орфографічні норми сучасної української літературної мови.

Тема 6. Будова слова і правопис.

Тема 7. Написання префіксів.

Тема 8. Написання суфіксів.

Тема 9. Написання власних назв.

Тема 10. Морфологія як розділ мовознавчої дисципліни. Загальна характеристика змінюваних іменних частин мови.

Тема 11. Іменні частини мови.

Тема 12. Дієслово та його форми. Загальна характеристика дієслівних форм.

Тема 13. Незмінювані частини мови. Загальна характеристика незмінюваних частин мови.

Тема 14. Службові частини мови та вигук.

Тема 15. Просте речення.

Тема 16. Однорідні члени речення.

Тема 17. Відокремлені члени речення.

Тема 18. Слова, синтаксично не пов'язані з членами речення.

Тема 19. Загальна характеристика складних речень.

Тема 20. Пряма мова і цитати.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до практичних занять	20	Конспекти відповідей на теоретичні положення планів.
2.	Підготовка до проміжного контролю	4	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань	48	Виконання практичних видів робіт (вправ).
	Разом	72	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Виконання письмових видів робіт відповідно до планів практичних завдань.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. *Форми поточного контролю.* Поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях), тестування.

6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.

6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Модульна контрольна робота, тести.

Зразок модульної контрольної роботи:

Розв'язати тестові завдання:

1. У якому рядку слова не становлять антонімічної пари?

- 1) -М'який - твердий, мокрий - сухий.
- 2) -Мовчати - співати, думати - відповідати.
- 3) -Любити - ненавидіти, одягати - роздягати.
- 4) -Чесний - підлий, багатий - бідний.

2. З'ясуйте, в якому рядку слова становлять синонімічний ряд до слова уважно.

- 1) -Неуважно, краєм ока, байдуже, погано, недбало.
- 2) -Дивитися, слухати, читати, писати, переказувати.
- 3) -Турботливий, чуйний, убачливий, увага, піклування.
- 4) -Пильно, зосереджено, неослабно, старанно, ретельно.

3. У якому слові замість крапок пишеться з?

- 1) -Вінни...ький (Вінниця).
- 2) -Дрогоби...ький (Дрогобич).
- 3) -Калу...ький (Калуга).
- 4) -Лу...ький (Луцьк).

4. Виберіть рядок із словами-термінами.

- 1) -Істина, мовознавство, концерт, кенгуру, дієслово.
- 2) -Окріп, конференція, зозуля, префікс, весна.
- 3) -Керівник, хустка, малина, корінь, дифузія.
- 4) -Кореляція, координатія, синус, асиміляція, бароко.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням застосовуються наступні рівні навчальних досягнень студентів:

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його

	викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання самостійної роботи та індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Конспектування наукових статей, монографій	5
Виконання завдань для самостійного опрацювання	5
Виконання індивідуально-дослідного завдання	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді модульної контрольної роботи. Відповідь на кожне питання оцінюється за 5-бальною шкалою, і на основі середнього арифметичного здійснюється виведення остаточної оцінки за нижчеподаною таблицею. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність розв'язувати тести та виконувати цілісний лінгвістичний аналіз художнього твору.

8.5. Критерії оцінювання підсумкового контролю.

Оцінку за семестр з залікової дисципліни слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3); при цьому *обов'язкової присутності* здобувачів вищої освіти *не передбачено*.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	залік	
90-100	зараховано	
89-70		
51-69		
26-50	не зараховано	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Для окремих тем за потребою застосовується комп'ютерна техніка з метою демонстрації презентацій, слайдів.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

- 1.Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курс української мови. – К., 1993.
- 2.Німчук В.В. Проблеми українського правопису ХХ – ХХІ ст. Ст. – К., 2002.
- 3.Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. – К., 2010.
- 4.Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум. – К., 2011.
- 5.Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К., 2002.

10.2. Допоміжні джерела

1. Бурячок А. Про зміни та доповнення в третьому та четвертому виданнях «Українського правопису» 1990, 1993 р. // УМЛШ. – 1993. - № 5 – 6.
2. Вихованець І.Р., Єрмоленко С.Я., Сологуб Н.М., Щербатюк Г.Х. Українська літературна вимова і наголос. – К., 1973.
3. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
- 4.Головащук С.І., Пещак М.М., Русанівський В.М., Тараненко О.О. Орфографічний словник української мови. – К., 1994.
- 5.Москаленко А.А. Історія українського правопису. – Одеса, 1968.

6. Русанівський В.М. Становлення і розвиток системи правопису на Україні за останні п'ятдесят років. – К., 1967.
7. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2007.
8. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. – К., 2004.

10.3. Інтернет-ресурси

1. www.rambler.ru
2. www.aport.ru
3. www.google.com
4. www.ya.ru
5. www.altavista.com
6. www.au.ru
7. www.yahoo.com
8. www.list.ru
9. www.mail.ru
10. www.spylog.ru
11. www.ukr.net